

Nils Kaland

Narsissisme, kognisjon og atferd

En oversikt over karakteristiske trekk og atferd hos personer med narsissisme og narsissistisk personlighetsforstyrrelse

Noen forskere hevder at vi lever i narsissismens tidsalder, der grandiositet, selvros, arroganse og forventning om særbehandling er betegnende. Narsissisme i ulike grader er sannsynligvis et tidløst fenomen og refererer til personlighetstrekk som kan variere sterkt i den generelle befolkningen, fra "sunn" narsissisme til narsissistisk personlighetsforstyrrelse. Man viser også til at narsissismen reflekteres i dagens sterke preferanse for blant annet ulike typer spill, populærkultur og sosiale medier. Narsissismen er ingen sykdom i vanlig forstand, selv om den kan anta sykelige former - som ved narsissistisk personlighetsforstyrrelse (WHO, 1993; APA, 2013). I denne artikkelen behandler jeg noen sentrale punkter som er relatert til narsissisme, som selvrespekt, sosialisering, sosiale medier, aggresjon og ekstrem vold. En rekke undersøkelser viser at personer med en narsissistisk personlighetsforstyrrelse har en svikt i følelsemessig empati, men ikke i kognitiv empati. Når det gjelder årsakssammenhenger, viser forskning at narsissisme er relatert til både genetiske faktorer, men også til sosialiseringsprosessen. Det siste gjelder særlig foreldre som sterkt overdrevet høye tanker om sine barn og deres potensialer. Narsissisme og aggresjon synes å henge nøye sammen, særlig gjelder det personer som har et ekstremt grandios syn på seg selv. Alvorligere former for narsissisme kan gi seg utslag i sterk aggresjon, samt store sosiale og atferdsmessige problemer.

Nils Kaland er dr. polit. og professor emeritus ved høgskolen i Lillehammer. Kaland forsker på kognitive funksjoner hos mennesker innenfor autismespekteret og publiserer jevnlig, både nasjonalt og internasjonalt.

Nøkkelord: "sunn" narsissisme, narsissistisk personlighetsforstyrrelse, grandiositet, arroganse, privilegier, selvbilde, emosjonell empati, populærkultur, sosialiseringssprosessen, sosial-kognitive problemer, aggresjon, "skoleskyting".

INNLEDNING

Termen narsissisme har sitt opphav i gresk mytologi: Narcissus var en ung mann som ble forelsket i sitt eget speilbilde, slik det ble reflektert i en vanddam. Ute av stand til å forlate skjønnheten i sitt eget speilbilde, mistet han vilje til å leve og døde etter å ha stirret fortapt på sitt eget speilbilde. Narcissus har gitt opphav til termen narsissisme, som innebærer en fiksering på seg selv, ens fysiske utseende eller slik man vil bli oppfattet av omgivelsene. Termen refererer for øvrig til personlighetstrekk som varierer i den generelle befolkningen.

Narsissisme er et flerfoldig og flyktig begrep (Farber, 2011). Selv om narsissisme kan anta sykelige former, dreier det ofte ikke om en sykdom i vanlig forstand. Forskere snakker om et kontinuum eller spekter, der "sykdommen" sitter i den ytterste enden av dette spekteret (Ronningstam, 2009; Twenge & Campbell, 2003). Selv om narsissisme kan være uttrykk for både normale og sykelige tilstander (Campbell, 1999, 2001), er forskjellen mellom normal og sykkelig flytende. Det skal også nevnes at narsissisme og narsissistisk personlighetsforstyrrelse er noen av de mest stigmatiserende, psykiske tilstander. Det skyldes at en del mennesker er tilbøyelige til å bruke termen "narsissistisk" på en nedsettende måte (Kealy, Ogrodniczuk, Riceb & Oliffed, 2017).

Økende individualisme

Ser man på fenomenet narsissisme i vår tid, synes selvopptatthet og behovet for å bli sett å spille en betydelig rolle. Vår tids "generation me"-bølge bærer ifølge Twenge (2006) sterkt preg av fenomenet narsissisme. "The narcissist decade" - narsissismens tiår - lyder det i en artikkel i Newsweek; man hevder at det foreligger en narsissisme-epidemi, med økende individualisme og mindre oppmerksomhet mot samfunnsspørsmål, både i Vesten og etter hvert

også andre steder på kloden (Lemaitre, 2016). "A generation's vanity, heard through lyrics." skriver The New York Times. Det denne tittelen henspiller på, er klare tendenser i dagens populærmusikk, med de mange selvrefererende pronomen som gjenspeiles i hit-låtens tekster.

Empirisk støtte til påstanden om at vi lever i narsissismens tiår, er funnene i en stor meta-analyse av 50 000 collegestudenter, pluss 4152 studenter på et amerikansk universitet. Studentene fylte ut Narcissistic Personality Inventory (NPI), som er et mål for narsissisme, første gang i 1982 og deretter i 2009. Forskerne fant en signifikant økning i narsissisme blant collegestudentene i dette tidsrommet, men det man fant er ikke nødvendigvis representative for alle unge amerikanere (Twenge & Foster, 2010). Funnene som indikerer at amerikanske collegestudenter har blitt mer narsissistiske de siste tiårene, er kontroversielle, idet man i andre studier ikke har kunne bekrefte denne tendensen (Barry & Lee-Rowland, 2015; Trzesniewski, Donnellan, Robins, 2008).

Sosiale medier og unike, kulturelle fenomener

Mange ungdommer og voksne i de vestlige samfunn har konto på Facebook og andre sosiale medier. Noen hevder at er en positiv korrelasjon mellom antall venner på Facebook og skårer på Narcissistic Personality Inventory (Farber, 2012). Personer med narsissisme og narsissistiske trekk har en tendens til å laste opp attraktive og selvpromoterende bilder på sosiale medier, der de hyppig oppdaterer statusen sin for å presentere seg selv på en mest mulig fordelaktig måte.

Andre kulturelle og sosiale fenomener som har blitt gjenstand for oppmerksomhet, er at foreldre i en 25-årsperiode frem mot vår tid har gitt barna sine mer unike navn enn tidligere generasjoner (Twenge, Abebe & Campbell, 2010). Dessuten synes populære sanger å inneholde mer selvsentrert lyrikk enn tidligere (DeWall, Pond, Campbell & Twenge, 2011). Det hevdes videre at amerikanske collegestudenter har ganske urealistiske forventninger til hva som skal til for å lykkes i livet; ungdommers ambisjoner over en 25-årsperiode var høyere enn det de med rimelighet kunne for-

vente å oppnå (Reynolds, Stewart, MacDonald & Sischo, 2006). Dette resulterte i at kløften mellom ambisjoner og det de faktisk oppnådde, økte år for år. Et annet fenomen som påpekes er plastisk kirurgi, som skal ha økt i frekvens og regnes som nok et tegn på narsissisme i deler av befolkningen (Twenge & Campbell, 2010).

Narsissisme og spesifikke miljøer

Militære og medisinske settinger angis å være gode vekstmiljøer for narsissisme, idet man har registrert en forekomst på 17-20 prosent i deler av disse miljøene (Ronningstad 2009). Dette siste indikerer samtidig at narsissisme ikke nødvendigvis følges av svikt i evnen til å arbeide eller fungere i hverdagen. Forholdsvise velfungerende personer med narsissisme kan ha oppnådd suksess i livet, både profesjonelt og sosialt. Disse lever side om side med de som i narsissismens farvann har utviklet internaliserende lidelser som blant annet angst, depresjon og stoffmisbruk (Ronningstad, 2009).

Forekomst av narsissisme

Undersøkelser av forekomst av narsissistisk personlighetsforstyrrelse viser store forskjeller i volum. Dhawana, Kunika, Oldhamc & Coverdalec (2010) vurderte 7 prevalensstudier og fant et gjennomsnitt på vel én prosent for narsissistisk personlighetsforstyrrelse (variasjonsbredde 0 til 6.2 prosent). Ronningstad (2009) har angitt estimater for prevalens av narsissistisk personlighetsforstyrrelse fra 1 til 17 prosent for kliniske populasjoner og opp mot 20 prosent i privat praksis. I en nyere polsk undersøkelse rapporterte Gawda og Czubak (2017) at rundt 7 prosent av den generelle befolkningen har en narsissistisk personlighetsforstyrrelse, menn marginalt høyere enn kvinner.

Mulige årsaker til narsissisme

To studier har antydning av en genetisk påvirkning for utviklingen av narsissistisk personlighetsforstyrrelse, idet man estimerer med 45-80 prosent arvelighet (Cooper & Ronningstad, 1992; Gabbard, 1989). Arvelige faktorer og muligens arvelige faktorer er overfølsomhet, sterkt aggressivt drive, lav angst- eller frustrasjonstoleranse og en svikt i affektregulering

(Ronningstad, 2009).

Noen forskere hevder at narsissisme fremelskes av foreldre som overvurderer barnet sitt; ved å ta opp i seg foreldrenes overdrevne ros utvikler barna narsissistiske trekk - i en sosialisering der foreldrene lar dem tro at de har rett på privilegier, og dessuten at de overgår alle andre i det meste (Brummelman mfl., 2015; Mechanic & Barry, 2015).

Diagnostiske kriterier

Ifølge DSM-IV (APA, 1997)¹ har personer med narsissisme en storslått følelse av egen betydning og er opptatt av fantasier om ubegrenset suksess. Dessuten utnytter de andre mennesker for å dekke sine egne behov. Andre kjennetegn er en forestilling om at andre mennesker misunner dem. Dessuten beskrives narsissister som arrogante og hovne og/eller viser tilsvarende holdninger. Den mest karakteristiske narsissisme-trekket er grandiositet; det dreier seg om personer som er storslåtte, pompøse, arrogante, ekshibisjonistiske og teatraliske i sin atferd. Andre påfallende trekk er oppmerksomhetssøking og en forestilling om at man har rett på og fortjener visse privilegier i samfunnet (APA, 1997). Det foreligger også en betydelig svikt hos narsissister når det gjelder affektiv (følelsesmessig) empati (Ritter mfl., 2011).

Flere typer og grader av narsissisme

Noen personer med narsissistisk personlighetsforstyrrelse kan fremvise synlige og påfallende symptomer på narsissisme, såkalt patologisk eller sykkelig narsissisme. Når det gjelder *narsissistisk personlighetsforstyrrelse*, er den nedfelt i den amerikanske DSM-IV-manualen (APA, 2000), i DSM-5-manualen (APA, 2013) og i den europeiske ICD-10-manualen (WHO, 1993). Den mest karakteristiske formen for narsissisme er som nevnt den grandiose og pompøse formen. Narsissismen kan også forekomme mer skjult og usynlig, såkalt sårbar narsissisme. Sårbare narsissister fremstår som dominerende, hevn-gjerrige og kalde. De kan ha store problemer med å omgås andre mennesker og karakteriseres i høy grad av unngåelsesatferd (Dickinson & Pincus, 2003). Grandiose og sårbare tilstander kan forekomme vekselvis (Pincus, Cain & Wright, 2014).

Narsissisme kan også forekomme sammen med en rekke andre tilstander, som blant annet antisosial atferdsforstyrrelse ("psykopati") (Ronningstam, 2009).

I utgangspunktet bør man ikke betrakte narsissisme som "sykelig". Såkalt normal narsissisme betraktes som et viktig aspekt ved det å fungere på en god måte: Man har en realistisk selvfølelse, personlig innflytelse og empati og kan vurdere egne, personlige egenskaper og ambisjoner. Slik sett kan normal narsissisme betraktes som en positiv faktor når det gjelder personlig velvære og livskvalitet (Campbell, 2001). Personer med "normal" narsissisme føler mindre skyld og skam og har mer selvtillit og tror selv de er smartere enn andre (Campbell, 2001). De har generelt høye tanker om seg selv, særlig på områder som fysisk attraktivitet, intelligens og utadvendthet (Campbell, Foster & Finkel, 2002). Ifølge Campbell (2001) er de mer energiske og utadvendte enn andre og bruker mye tid på å søke nye utfordringer og sanseinntrykk. De elsker å konkurrere og liker å gjøre seg bemerket for dette.

Målet med artikkelen

Med denne artikkelen ønsker jeg å gi en oversikt over fenomenet narsissisme og narsissistisk personlighetsforstyrrelse. I den eksperimentelle, vitenskapelige litteraturen skilles det sjelden skarpt mellom begrepene narsissisme og narsissistisk personlighetsforstyrrelse. Som nevnt ovenfor er det glidende overgang mellom disse begrepene, der narsissistisk personlighetsforstyrrelse er det mest alvorlige formen. Studier som denne artikkelen er basert på, har overveiende undersøkt den grandiose formen for narsissisme, og det reflekteres i denne artikkelen.

I den innledende delen av artikkelen gis det en del bakgrunnsstoff som antas å være interessant for leseren, som blant annet *generelt om narsissisme i samfunnet, forekomst av narsissisme, årsaksforhold, diagnostiske kriterier og typer og grader av narsissisme*. Hovedpunktene i artikkelen omhandler imidlertid sentrale begreper som narsissisme, sett i relasjon til selvrespekt, sosialt samspill, sosialisering, sosiale medier, kognisjon, aggresjon og voldelighet.

METODE

Bakgrunnsdata for denne oversiktsartikkelen er lastet ned fra søkemotorene Webb of Science og Academic Search Complete. Hoveddelen av artikkelen er basert på vitenskapelige artikler som har en innledning, en metode-, resultat- og diskusjonsdel. Bøker er også brukt (skrevet av anerkjent forskere), pluss et par avisartikler som brukes i innledningsdelen.

Det ble søkt på søkemotorene Webb of Science (WoS), Academic Search Complete (ASC). Med søkeordene narcissism (eller narcissistic personality disorder) i første ledd. Følgende områder ble valgt: narsissisme og *selvrespekt*; narsissisme og *kognisjon*; narsissisme og *sosialt samspill*, narsissisme og *sosiale medier*, narsissisme og *aggresjon* og narsissisme og *vold*. Den engelske versjonen av disse begrepene ble valgt som søkeord i 2. ledd (tallene inne i parentes er antall treff på hver av de to søkemotorene, forkortet WoS og ASC): (narcissism) & *self-esteem* (WoS = 839, ASC = 422); (narcissism) & *cognition* (WoS = 78, ASC = 71); (narcissism) & *social interaction* (WoS = 104, ASC = 78); (narcissism) & *social media* (WoS = 142, ASC = 129); (narcissism) & *aggression* (WoS = 563, ASC = 264); (narcissism) & *violence* (WoS 244, ASC = 133).

En del artikler ble også funnet gjennom lesing av de nedlastede, vitenskapelige fagartiklene, der det ble referert til disse, og som således hadde relevans.

Begrepene selvrespekt, kognisjon, sosialt samspill, sosiale medier, aggresjon og voldelighet ble valgt som noen av de mest sentrale begrepene ved narsissisme. På sosiale medier utspiller personer med narsissisme sine store tanker om seg selv. De andre punktene der "sosial" inngår, sier også noe om narsissisters sosiale atferd. Den andre siden av narsissismen er aggresjon og voldelighet, sågar ekstrem voldelighet. Det har blant annet å gjøre med narsissisters selvbilde, som fluktuerer: Trues selvbildet, kan de gi betydelig aggresjon hos personer med narsissisme. Som en oversiktsartikkel og ikke en systematisk review-artikkel, har jeg prøvd å gi en oversikt over sentrale deler av narsissismen, underbygget av relativt representativ, eksperimentell forskning. 59 artikler fra de to søkemotorene ble brukt i denne artikkelens hoveddel.

FUNN

Nedenfor presenteres eksperimentelle studier av personer med narsissisme og narsissistisk personlighetsforstyrrelse – på områdene narsissisme sett i relasjon til selvrespekt, sosialisering, sosiale medier, aggresjon og ekstrem vold.

Narsissisme og selvrespekt

Selvrespekt betyr at man har respekt for seg en selv og ens eget verd. Selvrespekt er et flerdimensjonalt begrep som består av flere forskjellige komponenter som læremessig, sosial, atletisk og fysisk. I sum predikerer disse selvrespektkomponentene global selvrespekt.

Læremessig selvrespekt predikerer i stor grad akademisk utfall, mens sosial selvrespekt går på i hvilken grad ungdom føler seg akseptert og likt av sine venner og jevnaldrende, og om de føler at de lykkes med å etablere og opprettholde vennskap. Sosial selvrespekt blir stort sett etablert gjennom samspill med jevnaldrende og nære venner og spiller en sentral rolle i utviklingen av ungdommers sosiale og globale selvrespekt (Valkenburg, Koutamanis & Vossen, 2017).

Til tross for at personer med narsissistisk personlighetsforstyrrelse har høye tanker om seg selv, kan selvrespekten deres være ustabil (Rhodewalt, Madrian & Cheney, 1998).

Sviktende selvrespekt gjør at man blir usikker og fristes til å prøve å være noe/noen man ikke er. Å utvikle positiv selvrespekt og selvtillit er viktig for å takle livets utfordringer.

For å opprettholde sitt ofte oppblåste selvbylde kan narsissister fantasere om berømmelse og makt. Når de ikke lykkes, skylder de på situasjonsfaktorer (Campbell, Reeder, Sedikides & Elliot, 2000), og når de konfronteres med fiasko, kan det utløse sterkt sinne (Rhodewalt & Morf, 1998). I forsøket på å kontrollere andre opprettholder de sitt grandiose selvbylde, og de viser seg fram for å tiltrekke seg oppmerksomhet, vise sin briljans, overlegenhet og status, med forventninger om andres beundring (APA, 1997).

Studier indikerer at lavt selvrespekt-nivå er relatert til Facebook-avhengighet (Blachnio, Przepiora & Pantic, 2016; De Cock, 2014). Med hensyn til selvrespekt skiller vanlige, ikke-

narsissistiske Facebook-brukere seg statistisk signifikant fra de som både er Facebook-avhengige og intensive sosiale medier-brukere. Pantic og medarbeidere (2017), som undersøkte 244 studenter om internettbruk, narsissisme og selvrespekt, fant at det var en positiv korrelasjon mellom internett-avhengighet og narsissisme. Skårer på Narcissistic Personality (NPI) Inventory og antall selfier på Facebook var også positivt relatert. Pantic og medarbeidere (2017) rapporterte også om en statistisk signifikant, negativ korrelasjon mellom internett-avhengighet og selvrespekt; internett-avhengighet økte når selvrespekt ble redusert og vice versa. Når deltakernes NPI-skårer økte, ble det registrert en nedgang med hensyn til selvrespekt.

Når det gjelder narsissisters overordnede mål, som synes å være å opprettholde et grandios selvbylde, mener Back og medarbeidere (2013) at to separate faktorer er sentrale, nemlig narsissistisk beundring og rivalisering. Når narsissister mislykkes, skylder de på andre for fiaskoen og er tilbøyelige til å snakke nedsettende om konkurrenter og om personer som ikke gir dem flatterende tilbakemeldinger (Campbell mfl., 2000). Når de konfronteres med fakta som ikke stemmer med deres eget syn på seg selv, skylder de på forhold utenfor seg selv (Morf & Rhodewalt, 1993).

Narsissisme og kognitive funksjoner

Studier indikerer at evne til perspektivtaking (kognitiv empati) og empatisk innlevelse (affektiv empati) i befolkningen har i løpet av de siste årene blitt svekket hos amerikanske collestudenter. Man rapporterte størst reduksjon for empatisk innlevelse, og reduksjonen var størst hos deltakere etter år 2000 (Konrath, O'Brien & Hsing, 2011).

En rekke undersøkelser viser at personer med en narsissistisk personlighetsforstyrrelse har en svikt i følelsesmessig empati, men ikke i kognitiv empati; Ritter og medarbeidere (2011) undersøkte personer med narsissistisk personlighetsforstyrrelse, pluss en kontrollgruppe av personer med borderline personlighetsforstyrrelse og en kontrollgruppe uten noen psykiske problemer. De fant at de med narsissistisk personlighetsforstyrrelse viste en betydelig svikt i følelsesmessig empati (innlevelse og

deltakelse i andres følelser). Når det gjaldt *kognitiv* empati (innsikt i hvordan andre tenker og har til hensikt), presterte de med narsissisme på linje med de uten noen form for personlighetsforstyrrelse.

Noen forskere hevder at beskrivelsen av empatisk dysfunksjon hos personer med narsissistisk personlighetsforstyrrelse bør endres fra *manglende evne* til å oppfatte hvordan andre mennesker føler, til en *motvilje mot* å gjenkjenne eller identifisere andres følelser og behov (Baskin-Sommers, Krusemark & Ronningstam, 2014). Med denne distinksjonen vektlegges et spesifikt, empatisk motivasjonsaspekt ved narsissistisk personlighetsforstyrrelse.

Narsissisme og sosialisering

Nyere forskning indikerer at narsissisme alt fra tidlig av er stekt relatert til sosialiseringprosessen. Noen forskere antyder at narsissismen kultiveres av måten foreldrene gir tilbakemeldinger til barnet sitt på. Brummelman og medarbeidere (2015) undersøkte ulike typer oppdragelse hos 7- til 12-årige barn. På grunnlag av det de fant hevder de at narsissisme er relatert til foreldres overvurdering av barnet sitt, ikke av mangel på varme og omsorg. Ved å ta opp i seg foreldrenes overdrevne ros utvikler barna narsissistiske trekk - i en sosialisering der foreldrene lar barna tro at de har rett på privilegier, at de fortjener dem, og dessuten at de overgår alle andre i det meste. Brummelman og medarbeidere (2015) fant derimot at selvrespekt var knyttet til varme og omsorgsfulle foreldre, ikke til foreldre som overvurderte barna sine.

Overforbruk av positiv tilbakemeldinger fra foreldrenes side kan synes å fostre grandiose fantasier om overlegenhet, beundring og perfeksjon. Ifølge Mechanic og Barry (2015) fremlesker foreldre som på overdreven måte roser barna og ungdommene sine, forestillinger hos dem om at de overgår alle andre, og at de har rett på privilegier. Disse forskerne fant også indikasjoner på at sårbar narsissisme var forbundet med inkonsekvens i oppdragelsen.

Narsissisme og sosiale medier

Mange ungdommer og voksne i de vestlige

samfunn er på sosiale medier som blant andre Facebook og andre. Aktivitet på sosiale medier er forbundet med det å presentere seg selv, oppleve økt tilhørighet, kommunisere, opprettholde relasjoner og å la seg underholde.

Underholdningsaspektet er for mange det mest dominerende motivet for å delta (Nadkarni & Hofman, 2012; Park & Lee, 2014).

Det hevdes at narsissistiske holdninger har blitt inkorporert i mange aspekter av det moderne samfunnet (Twenge, 2006). Den økende populariteten av sosiale medier indikerer at det å sende selfier (bilder av seg selv, eventuelt sammen med andre) for mange har blitt svært så populært. For noen synes dette å være et uttrykk for ens ønske om anerkjennelse, berømmelse og oppmerksomhet rundt egen person og utseende. For noen gjelder det å fremvise en ekstravagant livsstil, andre fascineres av mennesker med makt og posisjoner innenfor politikk, business, TV og film.

Forskere antyder at folks trang til navlebeskuelse øker. Ravenpor og medarbeidere (2016) tok utgangspunkt i bestselgende bøker som en indikator på kollektiv narsissisme i perioden 1950 til 1979 (Mullins og Kopelman, 1984). For nye 30 år undersøkte de samme fenomen og fant at over en 60-årsperiode hadde andelen av bestselgere med et narsissistisk preg økt med rundt 100 prosent (fra 19 til 35 prosent) for innbundne bøker og over en 19-årsperiode hadde samme fenomen en like stor økning i boksalg på Amazon.com (fra 15 til 35 prosent) (Ravenpor mfl., 2016).

I boken *The shallows: what the internet is doing to our brains* lanserte Nicholas Carr (2010) en hypotese om at sosiale medier som blant andre Facebook forstrer rask og overflatisk tenkning, med fare for kognitiv og moralsk overfladiskhet. Han mener at dagens media-teknologi til enhver tid er knyttet til internett-tilgang og til bærbar underholdningsmedier. Dette mener han har ført til et dramatisk fall i evnen til å reflektere, analysere og bedømme hva som skjer rundt en. Carr (2010) har lansert "the shallowing hypothesis" og mener at hyppig bruk av ultrakorte, sosiale budskap på sosiale medier fremmer raske og overflatiske tanker. Hyppig bruk av denne type media er også relatert til en grunnere moral og

en fattig estetikk - og med en økende hedonisme og image-bygging. I en undersøkelse av Carrs (2010) hypotese fant Annisette og Lafreniere (2017) at de som ofte sendte tekster eller brukte sosiale medier, hadde mindre sannsynlighet for å delta i reflekterende samtaler, og de la mindre vekt på moralske mål i livet.

Personer med grandios narsissisme opplever mer positive effekter når de tar mange selfier og sender budskap om egne prestasjoner. De synes å trives best når de tiljubles, beundres, smigres (McCain mfl., 2016), og det synes som nevnt å være en positiv korrelasjon mellom antall venner på Facebook og skårer på Narcissistic Personality Inventory (Farber, 2012). Det er åpenbart at personer med narsissistiske trekk synes å betrakte sosiale medier som en ideell boltreplass. Når de deler bilde av seg selv på sosiale medier, er motivet å få oppmerksomhet fra andre personer – og ifølge Biolcati og Passini (2018) gjør noen det av trang til å flykte fra kjedsommelighet.

Forholdet mellom narsissisme og det å hyppig sende selfier og andre typer selvpromoterende atferd på sosiale medier ble undersøkt av Singh, Farley og Donahue (2018). Deltakerne (n = 124) fylte ut en online survey om narsissistiske trekk og bruk av sosiale medier. Blant narsissistdimensjonene var grandios ekshibisjonisme og forestillingen om å ha særrettigheter de mest konsistente forbindelsene med sosial media-atferd. Å få fremvise sine egne prestasjoner var forbundet med hyppige selfie-sendinger – der motivasjonen var å fange andres interesse og å høste beundring. I en online survey fant Weiser (2015) at narsissisme og grandios ekshibisjonisme korrelerte positivt med hyppigheten av selfie-sending.

Personer med narsissisme eller narsissistiske trekk har en tendens til å laste opp egne, attraktive og selffremmende bilder på sosiale medier, der de hyppig oppdaterer sin status for å presentere seg selv på en mest mulig fordelaktig måte (Buffardi & Campbell, 2008; Carpenter, 2012; McKinney, Kelly & Duran, 2012; Wang, Jackson, Zhang & Su, 2012). De prøver å få positiv tilbakemeldinger fra andre mennesker (f.eks. Biolcati & Passini, 2018; Katz & Crocker, 2015, Weiser, 2015), og når de tiltrekkes av Facebook, er det fordi dette mediet

i særdeleshet gir dem muligheter for å utmerke seg selv.

I flere studier understrekes relasjonen mellom narsissisme og selvpromoterende atferd på sosiale medier (Buffardi & Campbell, 2008; Carpenter, 2012; Weiser, 2015). Choi, Panek, Nardis og Toma (2015) undersøkte venners responsmønster på sosiale medier i form av antall "likes" på Facebook-brukeres statusoppdateringer. En gruppe studenter (n = 155) ble utredet for narsissisme/narsissistiske trekk, og de gav forskerne tilgang til profilen sin. De med høy grad av narsissisme hadde faktisk mindre sannsynlighet for å motta kommentarer og "likes" som respons på sine statusoppdateringer, sammenlignet med de som hadde liten grad av narsissisme. Denne effekten må antas å ha sammenheng med narsissisters karakteristiske atferd; andre mennesker på nettet responderer negativt på dem, sannsynligvis fordi mange med narsissisme har tendens til å ville utnytte andre og dessuten forestillingen deres om at de har privilegier i samfunnet. Det å sende partner-selfier, dvs. at flere personer bildes sammen, korrelerte positivt med selvrespekt.

De signifikante, positive relasjonene mellom narsissisme og stress-symptomer indikerer at narsissistiske personer kan være spesielt utsatt for å utvikle nettavhengighet av sosiale medier (Pantic, 2014). Stadige oppdateringer av egen profil på Facebook synes å ha sammenheng med narsissistiske personers trangt til oppmerksomhet og det å bli sett, samt å vise sine gode matvaner og treningsrutiner (Marshall, Lefringhausen & Ferenczi, 2015). Narsissisters tendens til å gi hyppige oppdateringer om sine prestasjoner synes å ha sammenheng med positive kommentarer som de mottar og antall "likes" som de får for sine oppdateringer.

Noen forskere antyder at avhengighet av sosiale medier er relatert til helseproblemer som stress-symptomer, angst og depresjon. Steers, Wickham og Acitelli (2014) fant evidens for at en del mennesker føler seg nedstemt etter å ha brukt mye tid på Facebook, særlig fordi de føler seg miserabel når de sammenligner seg selv med andre på nettet. Pantic (2014) rapporterte at det var en forbindelse mellom sosial nettverksbruk og depressive symptomer, endringer

i selvrespekt og internettavhengighet. Park, Lee, Kwak, Cha og Jeong (2013) publiserte en studie der de antydte at jo mer depressiv brukeren var, desto større var sannsynligheten for å bruke Facebook. Park og medarbeidere (2013) designet en emosjonsdagbok som har vist seg å kunne avdekke symptomer på en depresjon. Bestemte depressive atferdsmessige karakteristikk når det gjelder sosiale nettverk kan kvantifiseres og har dermed potensielt prediktiv verdi med tanke på en depresjonsdiagnose. Dessuten kan en slik dagbok gi holdepunkter for at en deprimert Facebook-bruker har andre karakteristikk som få venner, og at han/hun stemples i samfunnet. Det er imidlertid uklart hvordan individuelle manifestasjoner av forskjellige personlighetstrekk kan bidra til relasjonen mellom mediabruk og psykisk helse. Brailovskaia og Margraf (2018) fant at symptomer på en depresjon var relatert til hyppighet av dataspilling, men at de deltakere som spilte mye dataspill, opplevde færre symptomer på stress. En mulig grunn til dette kan være at de som spiller spill ofte, muligens bruker sin spilleatferd til å mestre stress.

Kjønnsforskjeller

Begge kjønn sender hyppig selfier (Katz & Crocker, 2015), men kjønnsforskjellene viser seg ved måten man presenterer seg selv på. Jenter/kvinner syntes å være mer aktive enn gutter med å ta gruppe-selfier; de har en tendens til å presentere seg som del av en sosial gruppe (Biolcati & Passini, 2018; Manago, Graham, Greenfield, & Salimkhan, 2008). Sorokowski, og medarbeidere (2015) fant at forbindelsen mellom narsissisme og det å sende selfier var forholdsvis svak blant kvinner, sammenlignet med menn. Menns narsissismeskårer korrelerte med egen selfie-aktivitet, men de sendte flere typer selfier.

Narsissisme og aggresjon

Det synes å være en sterk forbindelse mellom narsissistisk personlighetsforstyrrelse og aggresjon. Aggresjonen er således en måte å forsvare et oppblåst selvilde på, et selvilde som andre mennesker fra tid til annen prøver å svekke tilliten til. Personer med narsissisme synes

imidlertid å ha mindre sannsynlig for å respondere på ytre trusler med angst og depresjon (Baumeister, Bushman & Campbell, 2000). Aggresjon og voldelighet er ofte responser på trusler mot ego/selvrespekt hos personer med narsissisme. Bushman og Baumeister (1998) fant at kombinasjonen av narsissisme og trussel mot egoet førte til ekstremt høye nivåer av aggresjon mot kilden til fornærmelsen. De høyeste nivåene av aggresjon fant man hos personer som hadde et ekstremt positivt og grandioist syn på seg selv, og disse funnene står i motsetning til det utbredte synet om at lav selvtillit forårsaker aggresjon og peker i stedet mot et truet ego som en sentral kausal faktor. Kealy og medarbeidere (2017) rapporterte at etter kontroll for effekten av alder og generelle psykologiske problemer hos en gruppe kanadiske menn, var patologisk narsissisme signifikant forbundet med overforbruk av rusmidler (alkohol, narkotika), aggressiv atferd og risikoatferd - som en måte å takle utfordrende, emosjonelle tilstander på. Funnene i denne undersøkelsen støtter relasjonen mellom en narsissistisk dysfunksjon og menns dårlige selvregulerende atferd.

Narsissistisk sårbarhet synes således å være en kraftfull motivator for sinne, fiendtlighet og aggressiv atferd, drevet fram av mistenksomhet, motløshet og grubling (Ronningstam, 2009). Noen med narsissisme viser også trekk av antisosial atferd; disse har også redusert evne til å empatisere, dvs. å føle med andres smerte (Marcoux, mfl., 2014). Ifølge Krizan og Johar (2014) forårsaker narsissistisk sårbarhet skam, fiendtlighet, sinne, utagering, internalisering og dårlig sinnekontroll, og narsissistisk sårbarhet er en hovedkilde til at narsissister kan bli svært sinte. Sviktende selvrespekt er en viktig drivkraft bak aggressiv atferd.

Narsissisme og ekstrem vold

Forskning indikerer at sosial avvising gir grobunn for aggresjon, og personer som avvises sosialt, synes å være mer tilbøyelig enn andre til å handle på uheldige måter atferdsmessig (Cascio, Konrath & Falk, 2015; Twenge & Campbell, 2003). I en serie studier rapporterte Twenge og Campbell (2003) at kombinasjonen av narsissisme og sosial avvising predikerer

en svært aggressiv atferd hos personer med narsissisme. Narsissister var også mer aggressive overfor en uskyldig tredje person etter å ha erfart å bli avvist sosialt.

Narsissistisk personlighetsforstyrrelse utgjør en risikofaktor for seksuell trakassering. Det kan skyldes svak emosjonell empati og en oppblåst følelse av at man har rett på visse privilegier, faktorer som ofte er forbundet med et høyt nivå av narsissisme (Mouilso & Calhoun, 2016).

”Skoleskyttere” angis også å ha symptomer på narsissisme (Bondu & Scheithauer, 2015; De Venanzi, 2012), og noen har også symptomer på en narsissistisk personlighetsforstyrrelse (Langman, 2009). Hoffmann, Roshdi og Robertz (2009) undersøkte tyske skoleskyttere og fant at 86 prosent av dem var narsissistiske. Innspilt på en videotape som ble tatt opp før skoleskytingen ved Columbine High School fant sted den 20. april 1999, uttalte den ene av de to skoleskytterne, Eric Harris, blant annet følgende: ”I could convince them that I´m going to climb Mount Everest, or I have a twin brother growing out of my back. I can make you believe anything...” (Twenge, 2006, s. 71). De diskuterte så hvilken berømt filmskaper som ville filme historien deres. Noe uker etter at videoen ble innspilt, drepte mennene tretten mennesker og seg selv.

Lambe, Hamilton-Giachritsis, Garner og Walker (2016), som vurderte et 50-talls undersøkelser av narsissisme og aggresjon/voldelighet, konkluderte med at narsissisme er en svært sentral faktor når man vil forstå aggresjon og voldelighet i samfunnet.

DISKUSJON

Med økende individualisme i de vestlige samfunn snakkes det om en narsissisme-epidemi, om hvordan narsissisme ytrer seg gjennom kulturelle og sosiale uttrykk. Den grandiose, selvhevdende og pompøse formen synes å være den mest karakteristiske for narsissisme, mens sårbar narsissisme karakteriseres av hevingjerrighet og problemer med å omgås andre mennesker (Dickinson & Pincus, 2003). I realiteten synes narsissisme å representere et spekter, med en sømløs grense mellom den normale og patologiske formen (Campbell, 1999, 2001).

Forskere mener å ha registrert at foreldre gjennom siste tiårene har gitt barna sine unike navn, og der populærmusikken synes å være nokså navlebeskuende. Amerikanske studenter (og muligens studenter generelt) synes i dag å ha forholdsvis urealistiske forventninger til hva som kreves for å lykkes i livet (Reynolds mfl., 2006). Med basis i en meta-undersøkelse av mer enn 50 000 amerikanske collestudenter hevder Twenge og Foster (2010) at vi lever i narsissismens tiår. Andre studier har imidlertid ikke kunnet bekrefte denne tendensen (Barry & Lee-Rowland, 2015; Trzesniewski mfl., 2008). Flere studier viser at det er en relasjon mellom narsissisme og det å sende selfier og andre typer selvpromoterende saker på sosiale medier (Buffardi & Campbell, 2008; DeWall, Buffardi, Bonser & Campbell, 2011; McCain mfl., 2016; Singh mfl., 2018, Weiser, 2015). Internett-avhengighet er et forholdsvis nyere fenomen, men man finner positive korrelasjoner mellom denne type avhengighet og narsissisme eller narsissistisk personlighetsforstyrrelse. Som nevnt kan narsissisters selvrespekt være ustabil, og den er ifølge undersøkelser relatert til Facebook-avhengighet. Også skårer på Narcissistic Personality Inventory (NPI) og antall selfier sendt på Facebook er positivt relatert. Derimot har man registrert statistisk signifikante, negative korrelasjoner mellom internett-avhengighet og selvrespekt; internett-avhengigheten økte når selvrespekt ble redusert og vice versa (Blachnio mfl., 2016; De Cock, 2014; Rhodewalt mfl., 1998). Dette understreker at vår tids internett-avhengighet er et potensielt alvorlig helseproblem (Pantic mfl., 2017).

Noen foreldre roser på overdrevne måter barna sine og lærer dem til å tro at de er bedre enn alle andre og har rett på og fortjener privilegier (Brummelman mfl., 2015). Noen forskere rapporterer om en kausal forbindelse her, idet de konkluderer med at narsissisme i betydelig grad kultiveres gjennom sosialiseringprosessen. En del foreldre burde notere seg at overforbruk av positive tilbakemeldinger overdreven ros kan fostre grandiose fantasier hos barna (Mechanic & Barry, 2015). Carrs (2010) ”the shallowing hypothesis” dreier seg som nevnt om et overforbruk av sosiale

medier. Han frykter at rask og overflatisk tenkning fremmer kognitiv og moralsk overfladiskhet og et dramatisk fall i evnen til å analysere og bedømme hva som skjer rundt en. Det er nok en fare for at stadig bruk av ultrakorte, sosiale budskap på sosiale medier fremmer raske og overflatiske tankeprosesser – i takt med en grunnere moral, en fattigslig estetikk og en økende hedonisme. Forskning viser også at hos typisk utviklede ungdommer blir mindre originale som følge av at de utvikler seg konformt og tilegner seg stereotype uttrykksformer i omgang med jevnaldrende (Happé & Vital, 2009).

Noen forskere har som nevnt antydnet at avhengighet av sosiale medier synes relatert til helseproblemer som stress-symptomer, angst og depresjon. Forskere påpeker at det er en forbindelse mellom sosial nettverksbruk og depressive symptomer, i tillegg til dårlig selvrespekt og nettavhengighet (Pantic, 2014; Steers mfl., 2014). Det kan tenkes at noen blir deprimert av å sammenligne seg med andre, tilsynelatende svært vellykkede mennesker på nettet. Studier av dette fenomenet gir likevel så langt ikke et entydig bilde. Relasjonen mellom mediabruk og psykisk helse er derfor fremdeles noe uklar, særlig fordi funnene i ulike undersøkelser har vært motstridende (Brailovskaia & Margraf, 2018).

I flere undersøkelser finner man at jenter/kvinner på nettet syntes å være mer aktive enn gutter med å ta gruppe-selfier, idet de har en tendens til å presentere seg som del av en sosial gruppe (Biolcati & Passini, 2018; Manago mfl., 2008). Forbindelsen mellom narsissisme og det å sende selfier synes å være svakere blant kvinner, sammenlignet med menn (Sorokowski & medarbeidere, 2015). Kombinasjonen av narsissisme og trussel mot egoet kan gi ekstremt høye nivåer av aggresjon mot kilden til fornærmelsen. De høyeste aggresjonsnivåene fant man hos personer som hadde et ekstremt grandios syn på seg selv (Bushman & Baumeister, 1998), og dette står i motsetning til det utbredte synet om at lav selvtillit forårsaker aggresjon. Voldsom aggresjon peker i stedet mot et truet ego, en vaklende selvrespekt som en sentral, kausal faktor. Slik synes patologisk narsissisme i betydelig grad å være

forbundet med aggressiv atferd.

Svak emosjonell empati (Ritter mfl., 2011) eller svak motivasjon for emosjonell empati og en følelse av å ha rett til privilegier er ofte forbundet med et høyt nivå av narsissisme (Mouilso & Calhoun, 2016). Man finner også at ”skoleskyttere” har fremvist symptomer på narsissisme (Lambe mfl., 2016; Twenge, 2006) og noen har hatt symptomer på en narsissistisk personlighetsforstyrrelse, med fatale følger for mange uskyldige mennesker – og for dem selv. Sammenhengen mellom narsissisme og ekstrem vold er ifølge Lambe og medarbeidere (2016) konsistent og sterk, både i kliniske og ikke-kliniske populasjoner og gjelder for både voldelige personer i befolkningen og studentpopulasjoner med narsissisme.

Fotnoter:

1. *DSM-IV, i norsk oversettelse: Aagaard, M. & Dahl, A.A. (1997). Diagnostiske kriterier fra DSM-IV. Oslo: Pilgrim Press.*

Referanser:

- American Psychiatric Association (APA) (2000). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-IV)*. Washington, DC: APA.
- American Psychiatric Association (APA) (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-5)*. Washington, DC: APA.
- Annisette, L.E. & Lafreniere, K.D. (2017/). Social media, texting, and personality: A test of the shallowing hypothesis. *Personality and Individual Differences, 115*, 154–158.
- Back, M.D., Kufner, A.C.P., Dufner, M., Gerlach, T.M., Rauthmann, J.F. & Denissen, J.J.A. (2013). Narcissistic admiration and rivalry: Disentangling the bright and dark sides of narcissism. *Journal of Personality and Social Psychology, 105*(6), 1013–1037.
- Barry, C.T. & Lee-Rowland, L.M. (2015). Has there been a recent increase in adolescent narcissism? Evidence from a sample of at-risk adolescents (2005–2014). *Personality and Individual Differences, 87*, 153–157.
- Baskin-Sommers, A., Krusemark, E. & Ronningstam, E. (2014). Empathy in narcissistic personality

- disorder: From clinical and empirical perspectives. *Personality Disorders: Theory, Research, and Treatment*, 5(3), 323–333.
- Biolcati, R & Passini, S.
(2018). Narcissism and self-esteem: Different motivations for selfie posting behaviors. *Cogent Psychology*, 5, 1437012
<https://doi.org/10.1080/23311908.2018.1437012>
- Błachnio, A., Przepiorka, A. & Pantic, I.
(2016). Association between Facebook addiction, self-esteem and life satisfaction: A cross-sectional study. *Computers in Human behavior*, 55, 701-705.
- Bondu, R. & Scheithauer, H.
(2015). Narcissistic symptoms in German school shooters. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 59(14) 1520–1535.
- Brailovskaia, J. & Margraf, J.
(2018). What does media use reveal about personality and mental health? An exploratory investigation among German students. *PloS ONE*,
<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0191810>
- Brummelman, E., Thomaes, S., Nelemans, S.A. Orobio de Castro, B., Overbeek, G. ... & Bushman, B.J.
(2015). Origins of narcissism in children. *PNAS*, 112(12), 3659–3662.
- Buffardi, L.E. & Campbell, W.K.
(2008). Narcissism and social networking Web sites. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 34(10), 1303-1314.
- Bushman, B.J. & Baumeister, R.F.
(1998). Threatened egotism, narcissism, self-esteem, and direct and displaced aggression: Does self-love or self-hate lead to violence? *Journal of Personality and Social Psychology*, 75(1), 219-229.
- Baumeister, R.F., Bushman, B.J. & Campbell, W.K.
(2000). Self-esteem, narcissism, and aggression: Does violence result from low self-esteem or from threatened egotism? *Current Directions in Psychological Science*, 9(1), 26-29.
- Campbell, W.K.
(1999). Narcissism and romantic attraction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 77(6), 1254-1270.
- Campbell, W.K.
(2001). Is Narcissism really so bad? *Psychological Inquiry*. Downloaded from 198.137.20.150 on Tue, 24 Mar 2015 20:41:25 UTC.
- Campbell, W.K., Foster, C.A. & Finkel, E.J.
(2002). Does self-love lead to love for others? A story of narcissistic game playing. *Journal of Personality and Social Psychology*, 83(2), 340–354.
- Campbell, W.K., Reeder, G.D., Sedikides, C. & Elliot, A.J.
(2000). Narcissism and comparative self-enhancement strategies. *Journal of Research in Personality*, 34(3), 329–347.
- Carpenter, C.J.
(2012). Narcissism on Facebook: Self-promotional and anti-social behavior. *Personality and Individual Differences*, 52(4), 482–486.
- Carr, N.G.
(2010). *The shallows: what the internet is doing to our brains*. New York: Norton.
- Cascio, C.N., Konrath, S.H. & Falk, E.B.
(2015). Narcissists' social pain seen only in the brain. *SCAN*, 10, 335-341.
- Choi, M., Panek, E.T., Nardis, Y. & Toma, C.L.
(2015). When social media isn't social: Friends' responsiveness to narcissists on Facebook. *Personality and Individual Differences* 77(1), 209–214.
- Cooper, A. & Ronningstam, E.
(1992). Narcissistic personality disorder. I A. Tasman & M. Riba (red), *American Psychiatric Association, Annual Review*, vol. 11 (80-97). Washington DC: American Psychiatric Publishing.
- De Cock, R., Vangeel, J., Klein, A., Minotte P., Rosas, O. & Meerkerk, G.-J.
(2014). Compulsive use of social networking sites in Belgium: prevalence, profile and the role of attitude toward work and school. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*, 17(3), 166-171.
- De Venanzi, A.
(2012). School shootings in the USA: Popular culture as risk, teen marginality, and violence against peers. *Crime Media Culture*, 8(3) 261–278.
- DeWall, C.N., Buffardi, L.E., Bonser, I. & Campbell, W.K.
(2011). Narcissism and implicit attention seeking: Evidence from linguistic analyses of

- social networking and online presentation. *Personality and Individual Differences* 51, 57–62.
- DeWall, C.N., Pond, R.S., Campbell, W.K. & Twenge, J.M. (2011). Tuning in to psychological change: Linguistic markers of psychological traits and emotions over time in popular U.S. song lyrics. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 5(3), 200-207.
- Dhawana, N., Kunika, M.E., Oldham, J. & Coverdale, J. (2010). Prevalence and treatment of narcissistic personality disorder in the community: A systematic review. *Comprehensive Psychiatry*, 51(4), 333–339.
- Dickinson, K.A. & Pincus, A.L. (2003). Interpersonal analysis of grandiose and vulnerable narcissism. *Journal of Personality Disorders*, 17(3), 188–207.
- Farber, B.A. (2012). Afterword: Our narcissistic age—or not. *Journal of Clinical Psychology. in Session*, 68(8), 954–959.
- Gabbard, G.O. (1989). Two subtypes of narcissistic personality disorder. *Bulletin of the Menninger Clinic*, 53(6), 527-532.
- Gawda, B. & Czubak, K. (2017). Prevalence of personality disorders in a general population among men and women. *Psychological Reports*, 120(3) 503–519.
- Happé, F. & Vital, P. (2009). What aspects of autism predispose to talent? *Philosophical Transaction of the Royal Society B*, 364, 1369–1375.
- Hoffmann, J., Roshdi, K. & Robertz, F. (2009). Targeted severe violence and rampage at schools. An empirical study on the prevention of severe violent offenses. *Kriminalistik*, 63, 196-204.
- Katz, J.E. & Crocker, E.T. (2015). Selfies and photo messaging as visual conversation: Reports from the United States, United Kingdom and China. *International Journal of Communication*, 9, 1861–1872.
- Kealy, D., Ogrodniczuk, J.S., Riceb, S.M & Oliffed, J.L. (2017). Pathological narcissism and maladaptive self-regulatory behaviours in a nationally representative sample of Canadian men. *Psychiatry Research*, 256, 156–161.
- Konrath, S.H., O'Brien, E.H. & Hsing, C. (2011) Changes in dispositional empathy in american college students over time: A meta-analysis. *Personality and Social Psychology Review*, 15(2), 180–198.
- Krizan, Z. & Johar, O. (2015). Narcissistic rage revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*, 108(5), 784–801.
- Lambe, S., Hamilton-Giachritsis, C., Garner, E. Walker, J. (2016). The role of narcissism in aggression and violence: A systematic review. *Trauma, Violence, and Abuse*, 19(2), 209-230.
- Langman, P. (2009). Rampage school shooters: A typology. *Aggression and Violent Behavior*, 14(1), 79–86.
- Lemaitre, B. (2016). Connecting the obesity and the narcissism epidemics. *Medical Hypotheses*, 95(1), 10–19.
- Leung, L. (2013). Generational differences in content generation in social media: The roles of the gratifications sought and of narcissism. *Computers in Human Behavior* 29(3), 997–1006.
- Manago, A. M., Graham, M. B., Greenfield, P. M., & Salimkhan, G. (2008). Self-presentation and gender on MySpace. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 29(6), 446-458.
- Marcoux, L.-A., Michon, P.-E., Lemelin, S., Voisin, J.A., Vachon-Preseau, E. & Jackson, P.L. (2014). Feeling but not caring: Empathic alteration in narcissistic men with high psychopathic traits. *Psychiatry Research: Neuroimaging*, 224(3), 341–348.
- Marshall, T.C., Lefringhausen, K. & Ferenczi, N. (2015). The Big Five, self-esteem, and narcissism as predictors of the topics people write about in Facebook status updates. *Personality and Individual Differences* 85(1), 35–40.
- McCain, J.L., Borg, Z.G., Rothenberg, A.H., Churillo, K.M., Weiler, P. & Campbell, W.K. (2016). Personality and selfies: Narcissism and the Dark Triad. *Computers in Human Behavior* 64, 126e133.
- McKinney, B.C., Kelly, L., & Duran, R.L.

- (2012). Narcissism or openness? College students' use of Facebook and Twitter. *Communication Research Reports*, 29(2), 108–118.
- Mechanic, K.L. & Barry, C.T. (2015). Adolescent grandiose and vulnerable narcissism: Associations with perceived parenting practices. *Journal of Child and Family Studies*, 24, 1510–1518.
- Morf, C.C. & Rhodewalt, F. (1993). Narcissism and self-evaluation maintainance. Exploration in object relations. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 19(6), 668–676.
- Mouilso, E.D. & Calhoun, K.S. (2016). Personality and perpetration: Narcissism among college sexual assault perpetrators. *Violence Against Women*, 22(10) 1228–1242.
- Mullins, L.S. & Kopelman, R.E. (1984). The best seller as an indicator of societal narcissism: is there a trend? *The Public Opinion Quarterly*, 48, 720–730.
- Nadkarni, A. & Hofmann, S.G. (2012). Why do people use Facebook? *Personality and Individual Differences*, 52(3), 243–249.
- Pantic, I. (2014). Online social networking and mental health. *Cyberpsychology and Social Networking*, 17(10), 652–657.
- Pantic, I., Milanovic, A., Lobodad, B., Błachnio, A., Przepiorka, A., Nesica, D. ... & Ristic, S. (2017). Association between physiological oscillations in self-esteem, narcissism and internet addiction: A cross-sectional study. *Psychiatry Research* 258, 239–243.
- Park, N. & Lee, S. (2014). College students' motivations for Facebook use and psychological outcomes. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 58(4), 601–620.
- Park, S., Lee, S., Kwak, J., Cha, M. & Jeong, B. (2013). Activities on Facebook reveal the depressive state of users. *Journal of Medical Internet Research*, 15:e217
- Pincus, A.L., Cain, N.M. & Wright, A.G. (2014). Narcissistic grandiosity and narcissistic vulnerability in psychotherapy. *Personal Disorders*, 5(4), 439–443.
- Rovenpor, J. & Kopelman, R.E., Brandwein, A.C., Quach, P. & Waldman, M. (2016). The best-seller as an indicator of societal narcissism. *Society*, 53(4), 414–421.
- Reynolds, J., Stewart, M., MacDonald, R. & Sischo, L. (2006). Have adolescents become too ambitious? High school seniors' educational and occupational plans, 1976 to 2000. *Social Problems*, 53(2), 186–206.
- Ritter, K., Dziobek, I., Preissler, S., Rüter, A., Vater, A., Fydrich, T. ... & Roepke, S. (2011). Lack of empathy in patients with narcissistic personality disorder. *Psychiatry Research*, 187(1-2), 241–247.
- Rhodewalt, F., Madrian, J.C. & Cheney, S. (1998). Narcissism, self-knowledge organization, and emotional reactivity: The effect of daily experiences on self-esteem and affect. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 24(1), 75–87.
- Rhodewalt, F. & Morf, C.C. (1998). On self-aggrandizement and anger: A temporal analysis of narcissism and affective reactions to success and failure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(3), 672–685.
- Ronningstam, E. (2009). Narcissistic personality disorder: facing DSM-V. *Psychiatric Annals* 39(3), 111–121.
- Rovenpor, J., Kopelman, R.E., Brandwein, A.C., Quach, P. & Waldman, M. (2016). The best-seller as an indicator of societal narcissism. *Society*, 53(4), 414–421
- Trzesniewski, K.H., Donnellan, M.B., Robins, R.W. (2008) Is "Generation me" really more narcissistic than previous generations? *Journal of Personality*, 76, 903–917.
- Singh, S., Farley, S.D & Donahue, J.J. (2018). Grandiosity on display: Social media behaviors and dimensions of narcissism. *Personality and Individual Differences*, 134(), 308–313.
- Sorokowski, P., Sorokowska, A., Oleszkiewicz, A., Frackowiak, T., Huk, A. & Pisanski, K. (2015). Selfie posting behaviors are associated with narcissism among men. *Personality and Individual Differences* 85, 123–127.
- Twenge, J.M. (2006). *Generation me. Why today's young Americans are more confident, assertive, entitled –*

- and more miserable than ever before*. New York: Free Press.
- Twenge, J.M., Abebe, E.M. & Campbell, W.K. (2010). Fitting in or standing out: Trends in American parents' choices for children's names, 1880-2007. *Psychological and Personality Science*, 1(1), 19-25.
- Twenge, J.M. & Campbell, W.K. (2003). "Isn't it fun to get the respect that we're going to deserve?" Narcissism, social rejection, and aggression. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 29(2), 261-272.
- Twenge, J.M. & Campbell, W.K. (2010). The narcissism epidemic: Living in the age of entitlement. New York: Atria Books.
- Twenge, J.M. & Foster, J.D. (2010). Birth cohort increases in narcissistic personality traits among american college students, 1982-2009. *Social Psychological and Personality Science*, 1(1), 99-106.
- Valkenburg, P.M., Koutamanis, M. & Vossen, H.G.M. (2017). The concurrent and longitudinal relationships between adolescents' use of social network sites and their social self-esteem. *Computers in Human Behavior*, 76, 35e41
- Wang, J.L., Jackson, L.A., Zhang, D.J. & Su, Z.Q. (2012). The relationships among the big five personality factors, selfesteem, narcissism, and sensation-seeking to Chinese university students' uses of social networking sites (SNSs). *Computers in Human Behavior*, 28(6), 2313-2319.
- Weiser, E.B. (2015). #Me: Narcissism and its facets as predictors of selfie-posting frequency. *Personality and Individual Differences* 86, 477-481.
- WHO (1993). *The ICD-10 classification of mental and behavioural disorders. Diagnostic criteria for research*. Geneva: Author.
- Aagaard, M. & Dahl, A.A. (1997). *Diagnostiske kriterier fra DSM-IV*. Oslo: Pilgrim Press.

Nils Kaland

Høgskolen i Innlandet
Postboks 952,
2604 Lillehammer

ADRESSE PRIVAT:

Marcus Thranes veg 5c
2615 Lillehammer
Tlf: 61 25 44 58, 953 66 057
Email: nils.kaland@hil.no